

Zal ik volharden?

<https://hdl.handle.net/1874/236022>

ZAL IK VOLHARDEN?

DOOR

CAROLUS VAN DEN ABEELE, S. J.

Naar het Oud-Vlaamsch opnieuw bewerkt

DOOR

P. B. BRUIN, S. J.

GULPEN, 1890.

DRUK VAN M. ALBERTS & ZONEN, UITGEVERS.

1911
1912
1913
1914

Vak. 39

ZAL IK VOLHARDEN?

DOOR

CAROLUS VAN DEN ABEELE, S. J.

Naar het Oud-Vlaamsch opnieuw bewerkt

DOOR

P. B. BRUIN, S. J.

GULPEN, 1890.

DRUK VAN M. ALBERTS & ZONEN. — UITGEVERS.

Imprimatur.

P. MANNENS,

S. Theol. Doct. et Prof. Librorum Censor.

Ruræmundæ, 28 Junii 1890.

Zal ik volharden? Ziedaar eene vraag, die zich bij godvreezende zielen zoo menigmaal opdringt en die er zoovele beangstigt om het onzekere antwoord, dat er op volgt. Het is inderdaad de gewichtigste vraag; omdat het onze eeuwigheid geldt. En hoe braver iemand leeft, des te meer beseft hij het gewicht er van. Toch heeft hij, die zich met hart en ziel op de deugd toelegt, alle reden om te vertrouwen en gerust te zijn. Aan dezulken bieden wij dit vierde werkje van Pater Van den Abeele aan; en wij wenschten het wel in handen te zien van allen, die naar de volmaaktheid streven. Het is den godvruchtigen schrijver hier gelijk elders hoofdzakelijk te doen om de menschen te bemoedigen, en daarvoor is deze kleine verhandeling uitermate geschikt. Wij twijfelen er dan ook niet aan, of dit boekje zal even gunstig worden ontvangen als de drie vorige, die wij van denzelfden schrijver bewerkt hebben.

P. B. B.

I.

Onzekerheid van de volharding in de genade.

1. Deugdzame christen! ik verheug mij over uw gedrag; want gij leeft waarlijk, gelijk het een kind van God en een broeder van den Godmensch betaamt. Gij doet oprecht uw best om den drievuldigen God, uw bovenal beminnelijken en beminden Vader, door een heilig leven na te volgen, Hem te gelijken, Hem te behagen. Gij tracht u zoo goed en zeker, als met de goddelijke genade mogelijk is, tot een heiligen dood en eene zalige eeuwigheid voor te bereiden. Ik twijfel niet, of gij ondervindt, dat in deze droevige ballingschap niets troostrijker is, dan u aan uw goedertieren en almogenden Vader met kinderlijk vertrouwen vast te houden tegen alle gevaar van Zijne liefde te verliezen; niets gelukkiger dan in Zijne vriendschap te leven; niets zoeter dan Hem uit kinderlijke genegenheid en liefde te dienen, te gehoorzamen, te believen. Ook proeft gij zonder twijfel, hoe zoet het is in vrede te zijn met uw geweten; wanneer gij u bewust zijt, of althans wanneer uw geeste-

lijke leidsman u verzekert, dat het geen redelijken grond tot ongerustheid heeft. Gelukkig gij, die naar het voorbeeld van David »uwe ziel altijd in uwe handen hebt»; altijd gereed om haar aan haren Schepper te geven en haar vol vertrouwen in Zijne handen te bevelen; altijd bedacht om elke zonde van haar af te weren, en zoo er uit menschelijke zwakheid cenig vlekje, hoe klein ook, op haar valt, altijd vaardig om dat door het heilig vuur der boetvaardige liefde aanstonds uit te branden; zoodat u niets meer weerhoudt om tot God te zeggen, wat de H. Augustinus uitriep, nadat hij langen tijd heilig geleefd had: »Kom, Heer, wanneer gij wilt: mijne ziel is bereid om voor Uw aangezicht te verschijnen. Mijn geweten verzekert mij, dat ik U waarlijk bemin.» *Non dubia, sed certa conscientia Domine amo te.*

2. Maar gij, die thans met Gods hulp zoo goed gestemd zijt tot een zaligen dood, zult gij tot het einde van uw leven in die heilige gesteltenis volharden? Dit kunt gij niet met onfeilbare zekerheid weten; want de rechtvaardigheid kan men verliezen. Nochtans gij hebt krachtige beweegredenen om vast te vertrouwen, dat gij standvastig zult blijven. Immers dat gij tot nu toe zoo lang heilig geleefd hebt is een goed voortteeken van vol-

harding in de toekomst. Daarom geloof ik, dat er onder de christenen van uw slag zeer weinige zijn, die niet in de heiligmakende genade tot het einde toe volharden. Wel is waar, David, Salomon, Tertullianus, Origenes en nog andere mannen van groote heiligheid zijn ongelukkig gevallen; maar wat is hun getal, vergeleken met de menigte anderen, die de heilige liefde vele jaren tot den dood toe getrouw hebben bewaard? En wie zal u verzekeren, dat al degenen, die na eene langdurige heiligheid in doodzonde zijn gevallen, ook vóór hun val zoo naarstig en standvastig in de beoefening van het gebed en in het verrichten van andere geestelijke oefeningen waren als gij zijt; zoo afkeerig van de minste vlek der ziel en — wat de H. Chrysostomus als een zeker teeken van zaligheid beschouwt — zoo ijverig en zoo haastig om God aanstonds ook na de minste zonde door kinderlijke en boetvaardige liefde te verzoenen? Wat daarvan ook zij, dit staat vast volgens de leer der Kerk, dat de gave van volharding tot het einde des levens een diep geheim is; dat zij niet als loon, niet om verdienste van heilige zeden of goede werken, maar uit loutere gunst, of zooals de H. Augustinus zich uitdrukt, »alleen uit Gods allerverborgsten, allerrechtvaardigsten, allerwijssten en allermild-

dadigsten wil" gegeven wordt. De uitdeeling der goddelijke genaden is ondoorgrondelijk. Soms wordt een groot en verouderd zondaar met de genade van standvastige boetvaardigheid en verbetering begunstigd en sterft heilig; terwijl een ander, die van te voren bijna geheel zijn leven God volmaakt bemind en Hem trouw gediend heeft, ten laatste bezwijkt en rampzalig wordt. Zulke gevallen zijn zeldzaam: dit is zoo. Maar hoe zeldzaam ook, zij bewijzen genoegzaam, dat niemand, zelfs niet de beste christen, volle, onfeilbare zekerheid heeft van in de vriendschap Gods te zullen sterven. »Zal ik zalig zijn of niet», vroeg de H. Magdalena de Pazzis zichzelf af; en hoe groot heilige zij ook was, zij was niet zonder vrees van door verslapping der godsvrucht hare heiligheid te verliezen. En waarlijk, kan men te bezorgd en te nauwkeurig zijn in eene zaak van zoo groot gewicht? »De menschen leven hier onder elkander vermengd, zegt de H. Augustinus; geloovigen en ongeloovigen, heiligen en zondaars, uitverkorenen en niet uitverkorenen bewonen deze vergankelijke en gevaarlijke wereld; zij zien elkanders doen en laten, maar zij kunnen niet helder onderscheiden, niet met volle zekerheid aanwijzen, wie hunner het leven gelukzalig zullen eindigen, wie niet.» Gij zelf, godmin-

nende ziel, gij weet niet, hoe uw eeuwig lot zal wezen; gij zult het niet onfeilbaar kennen, tenzij na den dood. *Ad vocationem perseverantiae pertinere nullus est homo ab hominibus certa asseveratione dicendus, nisi cum de hoc sæculo exierit.*

3. Gij zoudt het wel genoeglijk vinden, indien gij met volle en onfeilbare zekerheid wist, dat gij in de heiligmakende genade zult volharden, of dat God u na eene doodzonde toch weer de genade van bekeering zal schenken en niet zal toelaten, dat de dood u overvalt, voordat gij in Zijne liefde en vriendschap hersteld zijt. Maar hoe aangenaam die kennis voor u ook zou wezen, de onzekerheid, waarin gij thans leeft, is zoowel tot vermeerdering van uwe heiligheid en zaligheid, als tot vergrooting van Gods eer en glorie veel nuttiger en daarom veel wenschelijker voor u. Want daardoor wordt gij krachtiger en meer aanhoudend aangespoord tot ontvluchting der zonde en tot kinderlijke vrees van uit de vriendschap van uw God te vallen en uw eeuwig erfdeel niet te bekomen. Zonder dat zoudt gij niet zoo gedreven worden tot ijver en waakzaamheid, om uw Schepper door vele oefeningen van liefde en van andere deugden te dienen en de heiligmakende genade dagelijks meer in u te doen aangroeien, ten einde

haar des te zekerder tot den dood toe te bewaren.

4. Mag een minnaar van God zijn genoegen zoeken in iets, wat hem in zeer groot gevaar brengt van in de liefde tot God te verflauwen en in de beoefening der volmaaktheid te verslappen? [Gij zoudt vreugde scheppen uit de volle zekerheid van gelukkig te zullen sterven, en van voortaan te kunnen leven in eene volkomene en aangename gerustheid zonder eenige vrees voor de eeuwige verdoemenis; maar wat is er thans, nu onze bedorven natuur zoo zwak en broos is, anders van zulk eene gerustheid te verwachten dan zorgeloosheid in de beoefening der deugden, nalatigheid in het gebruik van het gebed, vermindering van den haat tegen de zonde, verslapping in het vluchten der gevaren van God te vergrammen, slauwhartigheid in het weerstaan van de aanlokselen der kwade begeerlijkheid? Dat zou het meest gewone gevolg zijn van die volle zekerheid en gerustheid. En nu laat ik u over te denken, hoe nadeelig voor u de bedoelde kennis zou zijn na een val in doodzonde. Het komt mij meer dan waarschijnlijk voor, dat gij niet spoedig zoudt opstaan, maar uwe verbetering tot het einde uws levens zoudt uitstellen, vooral als die zonde u veel zou verlustigen en behagen. »Eilieve, waarom

u gehaast die zoete wellusten te verlaten? Of gij ze verlaat of blijft genieten, gij zijt toch volkomen zeker, dat gij goed zult afsterven en zalig zult zijn. Geniet ze dus gerust, geniet ze nu, terwijl gij nog tijd hebt." Zoo zou de booze begeerlijkheid redeneeren. Ik wil niet ontkennen, dat God aan de kinderen van Adam volkomen zekerheid omtrent een toekomstig goed afsterven en eene zalige eeuwigheid kan geven en tegelijkertijd maken, dat zij in volle gerustheid kloekmoedige pogingen aanwenden om heilig te leven en ook de minste zonde te vluchten: Hij is almogend, Zijne genadeschatten zijn oneindig. Maar Hij is opperheer, Hij bestiert ons gelijk het Hem belieft, en nu wil Hij, dat wij onze zaligheid niet in volle zekerheid en gerustheid, maar met vrees en siddering bewerken. *Cum metu et tremore vestram salutem operamini.* (Phil. II. 12.)

II.

Oorzaak van de moeilijkheid der volharding.

1. »Daar zijn twee geboorten, zegt de H. Augustinus: de eene uit de aarde, uit het vleesch, uit den mensch; de andere uit den hemel, uit den geest, uit God.» Door de eerste zijt gij geboren tot ellende, door de tweede zijt gij geboren tot geluk. *Ut natus filius hominis, natus es ad miseras; ut natus ex Deo filius Dei, natus es ad delicias.* (Aug.) Godminnende ziel! gij, die oprecht kind van God zijt, geniet gij hier de zoetste geneugten, waarvan de H. Augustinus spreekt? Gij hebt er een voorsmaak van; want het is u aangenaam kind van God te zijn; het is u ook zoet Hem te beminnen en door Hem bemind te worden. Maar de onuitsprekelijke geneugten, waartoe gij uit God zijt geboren, smaakt gij nog niet, en gij zult ze eerst ten volle smaken, wanneer gij als kind van God zijt gestorven. Vooralsnog ondervindt gij, dat gij kind des menschen zijt. Uwe hooge geboorte uit God bevrijdt u hier niet van ellenden, waaronder de inwendige

kwellingen en booze neigingen u zeker het zwaarste en het bitterste zijn; omdat zij aanleiding geven tot zondigen en diensvolgens tot het afbreken van de vriendschap en het kindschap van God. Verwondert het u niet, dat een kind Gods, begaafd met de genaden van heiligheid, van verstand en wijsheid, nog gekweld wordt door de buitensporigheden en dwaasheden van Adam en Eva? »Denkt gij niet somwijlen: is het dan niet waar, dat God kind van eene vrouw (van Maria) is geworden, opdat ik niet meer kind van eene vrouw (van Eva) zoude zijn?» (Chrysost.) Is het niet waar, dat ik herboren ben en Gods erfgenaam geworden om het ongelukkig erfdeel, dat mij als kind van Adam toegevallen was, te vernietigen? Is het niet waar, dat de Godmensch de menschelijke natuur, die door de ongehoorzaamheid van onzen eersten vader gekwetst en bedorven was, heeft geheeld en hersteld? Ja, dat alles is waar. God wil niet, dat gij voor eeuwig een krank kind van Eva blijft; maar Hij laat toe, dat gij hier tot uwe verootmoediging gevoelt, hoe ellendig gij uit uwe menschelijke geboorte zijt. God heeft u tot deelgenoot van Zijne natuur en ook tot Zijn erfgenaam gemaakt; maar Hij laat toe, dat u, zoolang gij sterfelijk zijt, eenige trekken van den ouden Adam en sommige deelen

van uw eerste erfenis overblijven. De God-mensch heeft zich tot den dood des kruises vernederd om het menschelijk geslacht te herstellen; maar Hij heeft volgens het behagen van Zijnen en onzen Vader gewild, dat »dit herstel hier op aarde slechts zou beginnen en in den hemel voltrokken worden.» Hij heeft u door het heilig doopsel genadiglijk van de erfzonde verlost; maar Hij heeft u nog krank gelaten aan zoovele wonden, of gelijk de H. Ambrosius spreekt, aan zoovele koortsen als ge kwade neigingen en ongeregelde driften hebt. De drievuldige God heeft ons door de ingestorte genade tot Zijne kinderen gemaakt: die genade is voortreffelijk en heilzaam; »maar, zoo schrijft de Engelachtige Leeraar, zij is hier eenigszins onvolmaakt, in zoover zij den mensch niet volkomen geneest. De volle genezing zal geschieden in het vaderland, waar de mensch niet alleen zal kunnen volharden, maar zelfs niet zal kunnen zondigen.» *Hic aliquantulum gratia imperfecta est, in quantum hominem non totaliter sanat. In patria homo non solum perseverare poterit, sed etiam peccare non poterit.*

2. Kon God ons niet van alle ellenden bevrijden? Dat kon Hij zeer zeker: Hij heeft de engelen en ook Adam en Eva vóór hun val

van alle ellenden bevrijd. Maar waarom dan niet de menschen, ten minste degenen, die Hij heiligt en tot Zijne kinderen maakt? Waarom niet? Omdat Hij niet wil. Men kan uit de H. Schrift en uit de HH. Vaders niet weinig redenen aanvoeren, waarom het den goeden God behaagd heeft ook Zijne lieve kinderen niet van zwakheden, kwellingen en andere ellenden van geest en lichaam te bevrijden; maar al zou niemand daarvan eenige reden kunnen geven, het moet ons genoeg zijn, dat het zoo Gods wil is. Wat Hij u ook wil geven of weigeren, Hij handelt voorzeker steeds rechtvaardig; want Hij is uw Opperheer. Ook beoogt Zijne goedheid altijd uw welzijn; want Hij is uw allergoedertierenste Vader, die u meer bemint dan gij u zelf. Hij weet het best, wat u tot volharding in Zijne vriendschap nuttig is; want Hij is de alwetendheid. Hij heeft het geheel in Zijne macht om door uwe ellenden, zwakheden, bekoringen en moeilijkheden uwe gewenschte volharding meer en meer te verzekeren; want Hij is de almogende wijsheid. Laat dan anderen zoo vermetel zijn om Gods geheime oordeelen en beschikkingen met het verstand te willen afmeten of doorgronden; houd gij u vast aan het geloof; twijfel niet aan de goddelijke goedheid en genade, twijfel veeleer aan uw

eigen goeden wil; wantrouw ootmoedig en voorzichtig uw beperkt verstand; steun niet op uwe eigene bekwaamheid en kracht; stel standvastig uwe hoop op God alleen; beveel met kinderlijk betrouwen u zelven, den loop en het einde van uw leven aan Zijne vaderlijke liefde en leiding. Hij zal u, gelijk de hen hare kiekens, onder Zijne vleugelen bewaren en beschermen en »niet toelaten, dat u iets overkome, dan wat Hij weet, dat u nuttig en voordeelig is, al bemerkt of begrijpt gij het ook niet.» *Constanter Deo crede, eique te totum committe. Nihil tibi evenire permittet, nisi quod tibi prosit, etiamsi nescias.* (Aug.)

III.

Troost in de onzekerheid.

1. Daar is niets, zegt de H. Bernardus, wat den christen zoo in leven als in dood meer vertroost dan de gerustheid der ziel omtrent de eeuwigheid. *Securitas de aeternitate*. Hij spreekt niet van eene schadelijke gerustheid, die voortkomt uit zorgeloosheid en onverschilligheid; maar van eene verstandige en geregelde, die de rechtvaardige heeft in den H. Geest en in de hoop. *Animae justorum requiescunt in Spiritu Sancto et in spe*. Om zulk eene gerustheid te genieten, is het niet noodig, dat men eene onfeilbare, volkomene zekerheid hebbe van eeuwig zalig te zullen zijn. Eene menschelijke zekerheid, voortkomend uit een vast vertrouwen, is daartoe genoeg. Bewijzen voor deze waarheid behoeven wij niet ver te zoeken. Wij allen toch kennen vele christenen, die met een gerust oog de eeuwigheid aanzien en de komst des Heeren met een blij hart verwachten. Heeft God hun geopenbaard, dat zij tot de volharding in de heiligmakende genade en tot de eeuwige glorie zijn uitverkoren? O neen. Maar, gelijk de

H. Bonaventura wel zegt, »het geweten verzekert hen, dan hun hart rein en zuiver van zonde is, en dat baart hun troost en gerustheid des gemoeds.” Wel is waar God begunstigt sommige christenen eenigen tijd vóór hun dood met de volle verzekering, dat zij zullen volharden; maar dat is eene zeer zeldzame gunst. Innocentius III heeft, voordat hij paus was, geschreven, »dat zoowel de goede als de booze, voordat de ziel van het lichaam scheidt, den Zaligmaker ziet hangende aan het kruis, de booze tot schande en schaamte, de goede tot blijdschap en vreugde.” Maar dat moet men zeker niet letterlijk verstaan. Paulinus schrijft van den H. Ambrosius, dat hij op zijn uiterste Jezus Christus met een vriendelijk en lachend gelaat tot zich zag komen. *Vidit Dominum Jesum advenisse, aridentem sibi.* Deze blijde en troostrijke verschijning zal den H. Ambrosius zeker zeer verheugd hebben; want zij was wel geschikt om hem gerust te doen sterven, ook al ware hij van te voren benauwd en beangstigd geweest. Nochtans, gelijk de H. Augustinus verhaalt, hij had haar niet noodig om gerust en blijmoedig te zijn; want hij had een buitengewoon vertrouwen op de oneindige goedheid van God. Dat was, gelijk hij zelf te kennen gaf, de oorzaak van de vreugde zijns

harten en van de opgeruimdheid zijns gelaats. Ook was hij gewoon dagelijks ootmoedig vergiffenis en kwijtschelding zijner zonden en schulden van God te vragen tot volkomen zuivering en rust van zijn geweten. Die wijze leeraar wist te wel, »dat er voor de toekomstige gelukzaligheid geen beter middel, geen zekerder voorteeken bestaat dan een goed geweten.” *Futurae beatitudinis non est utilius remedium, nec certius testimonium, quam bona conscientia* (Bern.).

2. Wat troost voor u, deugdzame christen, wiens leven en zeden ik in het begin van dit werkje beschreven heb! Gij zijt niet alleen nu, maar reeds lang door het standvastig getuigenis van uw geweten verzekerd, dat gij rein en zuiver van doodzonden leeft, dat gij de dagelijksche fouten met Gods genade naarstig tracht te vermijden en te vermindern, dat gij kloekmoedig uw best doet om de heilige liefde tot den dood toe te bewaren. Wat belet u dan de gelukkige eeuwigheid met een gerust gemoed en opgeruimd hart te verwachten? Als de goede God uwe ziel nu plotseling kwam halen, zoudt gij zonder twijfel sterven met de gave van volharding. Want door de genaden, die Hij u van alle eeuwigheid heeft voorbereid en die Hij met onfeilbaarheid voorzag, dat kraehtdadig zou-

den zijn, heeft Hij u tot nu toe in eene heilige gesteltenis bewaard, waarmee, zoo gij nu zoudt sterven, de volharding in Zijne vriendschap en het bezit der eeuwige zaligheid verbonden is. Dat zou zoo wezen, zult gij zeggen, indien ik nu stierf in de gesteltenis, waarin gij mij vooronderstelt; maar welken waarborg heb ik, dat ik mijn gansche leven lang tot het einde toe daarin zal blijven? — Gij hebt een waarborg hierin, dat gij thans en reeds langen tijd u op deugd en heiligheid toelegt. De lang beproefde trouw, oprechtheid, kloekmoedigheid en wilskracht, waarmede gij God bemint, dient en gehoorzaamt; uwe voortdurende zorg om het geloof, de hoop, het vertrouwen, de liefde en alle deugden van uw staat altijd meer en meer in u te bevestigen, zijn zekere voortteekenen, dat gij de heiligheid, waarin gij u thans moogt verheugen, niet alleen in de toekomst zult behouden, maar ook altijd zult doen toenemen. Welke waarschijnlijkheid toch bestaat er, dat gij, in wiens hart de kinderlijke liefde en de vreeze Gods zoo diep geworteld zijn, uw bovenal beminlijken en beminden Vader zult verlaten? Het kan geschieden, dat is waar; maar waarschijnlijk is het niet, en daarom kunt gij stellig vertrouwen, dat het niet gebeuren zal. *De ipso cursu vestro bono rectoque condiscite,*

vos ad praedestinationem divinae gratiae pertinere (Aug.).

3. De H. Augustinus kent voor de volharding in de heiligmakende genade geen geschikter, geen zekerder middel dan de dagelijksche versterking van onze vriendschap met God. Die vriendschap nu wordt dagelijks inniger en hechter, zoo wij dagelijks vooruitgaan in de christelijke volmaaktheid. »De standvastigheid ten einde toe in den vooruitgang is eene zeer groote gave Gods», te grooter, naarmate zij langer duurt. Niets heeft zooveel waarde als het gestadig toenemen in godsvrucht, liefde, hoop, vertrouwen, geloof, ootmoed, gebed en in alle andere deugden; omdat Gods eer en behagen en onze eeuwige belooning toenemen door de vermeerdering dier deugden. *Perseverantia in bono proficiens usque ad finem, magnum est Dei munus* (Aug.).

4. O hoe gelukkig is het lang te leven, als men in zulk eene volharding leeft! Zoo iemand leeft opgeruimd; omdat hij de komst des Zaligmakers in rust en vrede verbeidt, in het volle vertrouwen van te zullen sterven niet slechts heilig genoeg om de eeuwige glorie binnen te gaan, maar zelfs zoo heilig, dat hij eene zeer groote glorie deelachtig zal worden. Het is waar, een mensch kan in zulke ge-

vaarlijke gelegenheden verkeerren, dat het voor hem beter en veiliger ware spoedig te sterven dan nog langer te leven. Maar gij, godminnende christen, gij, die door uw staat buiten gevaarlijke gelegenheden tot doodzonde gesteld zijt, waarom zoudt gij nu willen sterven? Moet gij niet veeleer verlangen nog lang hier op den weg der verdienste te blijven, ten einde door meerderen voortgang in heiligheid en liefde uwe eeuwige glorie en Gods eeuwig welbehagen in u te vergrooten? Welke groo-tere weldaad toch kunt gij van God verzoeken en kan Hij u geven, dan langdurigen en tot den dood toe volhardenden vooruitgang in het goede? *Perseverantia in bono proficiens.*

5. Wenscht gij nochtans liever nu te sterven; omdat gij meer van uwe tegenwoordige goede gesteltenis dan van uwe toekomstige meent verzekerd te zijn; wensch zulks zooveel gij wilt. Maar die wensch doet mij twijfelen, of uwe liefde tot uwen bovenal beminnelijken Schepper en Zaligmaker zoo volmaakt is als ik zoo even meende. Immers iedere ziel, die God vurig liefheeft, verlangt Hem hier in den tijd en hiernamaals in alle eeuwigheid zoo innig te beminnen als het haar met Zijne genade mogelijk is. Daarom tracht zij dagelijks vooruit te gaan in de heilige liefde, zonder ooit tevreden te zijn met hetgeen zij bereikt

heeft. Maar gij zijt met de mate van uwe liefde tevreden; gij wilt niet langer tijd om haar te vermeederen; alsof het God niet aangenaam ware, dat gij Hem voortaan met grooter liefde bemint dan gij thans doet. Maar, zoo voert gij mij tegen, zegt niet de H. Augustinus, de Leeraar der heilige Liefde, »dat men het zekere moet kiezen en het onzekere laten varen?» — Ja, dat zegt hij; maar dat doet hier niets ter zake. Die kerkvader richt dat woord niet tot u of tot iemand van uw slag. Hij spreekt tot een zondaar, die de eeuwige verdoemenis vreest en zich nochtans aan de zonde blijft hechten, in de hoop, dat hij zich op het einde zijns levens door Gods barmhartigheid zal bekeeren en aldus de hel ontkomen. »Verzoen u met God, zegt hem de H. Augustinus; wees nu boetvaardig, terwijl gij gezond zijt; en leef voortaan wel; en gij zult niet rampzalig wezen: *dit is zeker*. Maar of gij op het uiterste van uw leven boetvaardig zult zijn, gelijk voor de vergiffenis der zonden en voor de verlossing van de eeuwige straf gevorderd wordt, dat is voor mij en voor u verborgen: *dat is onzeker*. Houd dan het zekere, en laat het onzekere varen.» *Ergo tene certum, dimitte incertum*.

6. De zondaar is volstrekt niet zeker, dat hij met zijne boetvaardigheid tot het uiterste

uit te stellen de eeuwige vlammen, die hij vreest, zal ontkomen. Integendeel door dat langdurig en vrijwillig uitstel neemt het gevaar van eene rampzalige eeuwigheid toe en wordt het veel waarschijnlijker, dat hij in zijne zonden zal sterven. Maar gij, vriend van den Almogende, wat gevaar loopt gij met nog lang te willen leven? Wij spreken hier niet van lang te willen leven om des te langer het ijdel genot te smaken van aardsche wellusten; maar van lang te willen leven uit liefdevol verlangen en uit kinderlijk vertrouwen van langer gelegenheid te hebben tot grooteren voortgang in heiligheid en liefde, om u hier in den tijd en hiernamaals in de eeuwigheid met uw allerliefsten God en reeds lang beminden Vader des te inniger te vereenigen. Is het waar, wat de Engelachtige Leeraar schrijft, dat de goedertierene liefde God meer doet verlangen naar de vereeniging met uwe ziel dan de natuur deze doet verlangen om met het lichaam vereenigd te blijven; dan kunt gij zelf nagaan, welk behagen, welke vreugde God scheidt in eene ziel, die uit louter liefde tot Hem nog lang in deze droeve ballingschap wenscht te blijven, ten einde door Zijne genade zichzelf altijd schooner en beminnelijker en hare vereeniging met Hem aangenaamer en inniger te kunnen ma-

ken. Maar als dat verlangen der ziel zoo aangenaam is aan God, dan zal Hij daardoor nog veel meer dan vroeger geneigd zijn haar tot het einde toe in de heilige liefde te doen volharden. »Die niet bemint, kent God niet, zegt de H. Joannes. Waarom niet? Omdat God de liefde is.» *Qui non diligit, non novit Deum: quare non novit? Quia Deus dilectio est.* (Aug.) Iemand, die een ander liefheeft, weet, wat liefde is, en gevoelt, dat zij zijn hart trekt tot innige vereeniging met het hart van den persoon, dien hij liefheeft. Op deze wijze komt hij gemakkelijk tot de kennis van God, in zoover Hij de liefde is, en ziet helder in, dat geen minnaar tot de innige vereeniging met allen, die hij bemint, zoo groot verlangen heeft als God; omdat Hij de oneindige en zelfstandige liefde is. Gelijk Hij Zijne kinderen onuitsprekelijk veel meer bemint dan zij zichzelf beminnen, »zoo ook, zegt de Serafijnsche Leeraar, verlangt Hij onuitsprekelijk veel meer met hen te zijn, om hen goedgunstig tot groote heiligheid te verheffen en tot een zalig einde te brengen, dan zij verlangen met Hem te zijn, om Zijne goedheid en mildheid te genieten.» Godvruchtige christen, oprecht kind van God, deze bemerking moet u wel opbeurend en troostvol zijn; maar zij moet u ook alle belemmerende vrees voor

een ongelukkig levenseinde doen verwerpen. Tracht dan van uw kant uw hemelschen Vader volgens uwe gewoonte volmaakt en standvastig te beminnen, te gehoorzamen, te dienen, en vertrouw op Hem in gerustheid en vrede. *Ambula de Deo securus.* (Aug.)

IV.

Vertrouwen van te zullen volharden.

1. Ik kan de weldaden en gaven, de genaden en hulpmiddelen, die wij in den staat der bedorvene natuur van God voor de volharding in Zijne liefde ontvangen hebben en nog voortdurend ontvangen, niet duidelijker doen uitkomen dan door ze te stellen tegenover die, waarmee onze eerste ouders in hun oorspronkelijken staat waren begunstigd. Uit de H. Schrift weten wij, dat »God Adam in een lusthof geplaatst heeft» (Gen. II. 8). Over dit paradijs is veel gesproken. De H. Augustinus deelt daaromtrent drie verschillende gevoelens mede. »Volgens sommigen, zegt hij, was het alleen eene aardsche plaats; volgens anderen was het alleen iets geestelijks; de derde meening, die genoemde kerkvader zelf voorstond, vatte het paradijs op als lichamenlijk en geestelijk samen:» lichamenlijk, 'te weten als eene aardsche plaats, die aangenaam was voor het oog en voor de andere zinnen; geestelijk, namelijk eene heilige woonstede, waarin de geest zijn vermaak vond. Welnu, christen, benijd Adam niet. Laat hem zijn aardsche

paradijs, hoe behaaglijk ook voor de zinnen. Wat toch baat dit voor de volharding in de vriendschap Gods? Waren daar de zinnen niet zoo aangenaam en verlokkelijk aangedaan geweest, misschien zouden Adam en Eva in hun gelukkigen staat volhard hebben. Immers nadat Eva zich had laten bedriegen door de voorspiegeling des duivels, dat het eten der verbodene vrucht haar Gode zou gelijk maken, zondigde zij door zinnelijkheid. »De vrouw heeft gezien, dat de boom goed was om te eten, en schoon voor de oogen, en aangenaam om aan te zien, en zij heeft van zijn vrucht genomen en die gegeten en haren man gegeven» (Gen. III. 6.). Geen wonder dus, dat Christus, de nieuwe Adam, onze Vader naar de genade, ons de versterving der zinnen, als een middel om ons zekerder in de deugd te bevestigen, door zijn voorbeeld en door zijne leering heeft aangeprezen en bevolen. Hoe moediger men de zinnelijkheid bestrijdt, des te zekerder is men van het behoud der heiligmakende genade en des te onverstoorbaarder wordt de onuitsprekelijke vreugde van het goed geweten. Het misbruik der zinnen is de oorzaak van de meeste zonden. Dit behoeft geen betoog: de treurige ondervinding bewijst dit maar al te zeer. Datzelfde misbruik vermenigvuldigt ook de onrust en den

angst des gewetens. O wat een blijdschap schepten Adam en Eva uit hun geweten, zoolang het hun getuigde, dat zij in vriendschap en in vrede met hun God en Schepper leefden, Hem waarlijk beminden en behaagden! »Die blijdschap, zegt de H. Augustinus, was een paradijs.» Dat nu hebben zij verloren door de zonde, en zij zondigden door zinnelijkheid. *Laetitia quaedam bonæ conscientiae paradisus est.* (Aug.)

2. Hun aangenaamste paradijs was God zelf. Hij woonde in hen en zij in Hem. Zij leefden uit Hem door de mededeeling Zijner natuur; zij leefden met Hem door de gemeenzaamheid der liefde. *Dilectio est vita cum Deo* (Aug.). In Hem genoten zij het hoogste genot; want daar is geen zoeter vreugde dan zich in den Heer der geneugten te verlustigen. *Maxima voluptas in deliciarum Domino deliciari.* Hun hart versmolt in de matelooze zoetheid, die zij smaakten in de liefde, in de aanbidding, in de lof- en danktuiging van hun Schepper en in hunne vreugde over Zijne volmaaktheden en Zijne glorie. Godminnende ziel, bemerk gij niet, dat ook gij de twee genoemde geestelijke paradijzen geniet door de goddelijke genade? God is ook uwe woonstede, ook uwe rustplaats; ook gij zijt deelgenoot aan Zijne natuur; gij leeft uit Hem;

gij zijt uit Hem kind Gods geboren; gij leeft met Hem door de vriendschap vereenigd. En wat uw geweten aangaat, is ook dat niet een paradijs door vrede, door rust en vreugde? Wordt uw hart niet dagelijks verblijd door de gewone oefeningen van teedere kinderliefde tot uw bovenal beminnelijken Vader? Ik erken het, de zuiverheid des geestes is in u niet zoo groot als zij was in Adam en Eva, en gij geniet in uw geweten niet zulk eene volkomen onverstoorbare rust als zij in hun oorspronkelijken staat genoten. Want zoolang zij daarin bleven, werd hun geweten nooit door eenige zonde ontsteld; terwijl het uwe somtijds door dagelijksche zonde ontroerd wordt. Uw hemelsche, barmhartige en goedertieren Vader laat die zwakheid in u toe om u krachtiger in de liefde tot Hem te bevestigen en uwe volharding in de deugd en heiligheid zekerder te maken. Al is de minste zonde een groot kwaad, Gods oneindige wijsheid en macht weet alles, zelfs de zonde, te doen strekken tot welzijn Zijner allerliefste kinderen. »Wij weten, zegt de Apostel, dat dengenen, die God liefhebben, alles ten goede helpt, dengenen, die volgens Gods raadsbesluit tot de heiligheid geroepen zijn.» (Rom. VIII. 28.) God bewerkt met Zijne genade, dat wij om onze zwakheden ootmoediger, omzichtiger, be-

hoedzamer worden en aldus zekerder in de heilige liefde volharden. Adam en Eva waren in het paradijs met meer genaden van heiligheid en liefde begunstigd dan wij ontvangen in het heilig doopsel. Door die grootere hoeveelheid van genade waren zij in krachtiger gesteltenis om er in te volharden; want, gelijk de H. Thomas zegt, »de genade is van haar kant standvastiger, naarmate zij grooter is. Maar van zijn kant is de mensch standvastiger en bestendiger in de genade, naarmate hij ootmoediger, omzichtiger en nauwlettender is.» Daardoor komt het, dat sommigen met een geringeren graad van heiligheid gelukkig tot het einde toe volharden door dieperen ootmoed en grootere zorg in het vluchten der zonde; terwijl anderen met grootere heiligheid, maar minder ootmoedig en minder waakzaam tegen de zonde, ten laatste naar het voorbeeld van onze eerste ouders bezwijken en de heiligheid verliezen. *Homo tanto stabilius in gratia permanet, quanto est cautior et humilior.*

3. Adam en Eva waren van alle kwalen bevrijd, wij zijn aan vele onderworpen. Daarom hebben wij geheel bijzondere genaden noodig: de goedertierene en barmhartige God heeft er ons vele geschonken. Hij heeft ons welwillend vele zoete en krachtige middelen voorbereid

zoowel om Zijne vriendschap te bewaren, als om haar te herstellen, wanneer zij verbroken is; middelen, die zij in den oorspronkelijken staat niet hebben gehad. Om dit met orde uiteen te zetten, zullen wij beginnen met de groote en troostrijke gunst, waardoor de H. Maagd Maria, de Moeder Gods, ons tot moeder, tot vriendin, tot beschermster, tot voorspreekster, tot middelares, tot toevlucht, tot vrijplaats, tot lusthof gegeven is. Tot haar roept vol bewondering de H. Bernardus: »o Moeder der oneindige Schoonheid! o Bruid der eeuwige Liefde! Waarmee zal ik U vergelijken! Gij zijt waarlijk het paradijs van God." *Vere paradisus Dei es tu.* Gij zijt ook ons paradijs. In U is onze ziel beter verzekerd tegen het verlies harer verdiensten en krachtiger beveiligd tegen de listen van haren vijand, dan onze eerste ouders het waren in hun aardsche paradijs. In U rusten wij veilig. Van het serpent hebben wij niets te vreezen. Dat hebt Gij machteloos gemaakt en verpletterd. De H. Bonaventura bewoonde voortdurend met geest en liefde het H. Hart van Maria. Zijne ondervinding leerde hem, »dat men na God geene grootere zoetheid smaakt dan in Maria, geen grootere vreugde en blijdschap schept dan uit Maria." Het is mijn doel hier niet uit te wijden over alle heerlijkheden van Maria, maar

alleen u aan te toonen, dat gij tot uwe volharding in de genade en tot uwe eeuwige zaligheid velerlei voortreffelijke middelen hebt, die de bewoners van het aardsche paradijs niet hadden. Zoo zij zondigden, bevonden zij zich als verlaten. Daar was niemand, die hen onder zijne vleugelen tegen de Goddelijke wraak kon beschermen. Toen zij Gods stem hoorden, hebben zij zich midden in het houtgewas van het paradijs verborgen, alsof dat houtgewas God belette hen te zien en te straffen. Maar hebt gij, christen, het ongeluk uwen hemelschen Vader te vergrammen, dan hebt gij een toevlucht, eene vrijplaats: gij hebt Maria, *Refugium peccatorum*. Welke zondaar heeft zich ooit met vertrouwen aan Haar aanbevolen, zonder dat Zij hem heeft beschermd en geholpen? Wie heeft Haar standvastig geëerd, gediend en uit genegenheid alle dagen iets goeds tot Haar genoegen gedaan, zonder dat Zij door Hare voorspraak ten laatste zijne bekeering en zijne verzoening met den Schepper bewerkt heeft? Haar Hart is door de goedertierene liefde ik zou haast zeggen oneindig groot; het is vol van barmhartigheid; het neemt genadiglijk alle zondaars op; dat wil zeggen allen, die Haar achten en loven gelijk het behoort. Want wee dengenen, die Haar niet achten en van Hare verheven-

heid, macht, mildheid en hulpvaardigheid geen gebruik maken: »zij zullen in hunne zonden sterven.» *Qui neglexerit eam, morietur in peccatis suis.* (Bonav.)

4. Is de lieve Maagd zoo goedgehartig, zoo hulpvaardig en genadig voor de zondaars, hoeveel te meer is Zij het voor de rechtvaardigen, voor de volmaakte minnaars en vrienden van God! Hen acht en bemint Zij als Hare oprechte kinderen. De H. Paulus verzekerde eertijds den christenen van Philippi, dat »hij hen in het hart droeg» (Phil. I. 7.). Met hoeveel teederder en vuriger liefde draagt Zij al Hare minnaars en minnaressen in Haar hart! De H. Anselmus verheugde zich zeer over het geluk van allen, die de H. Maagd standvastig beminnen. Hij beschouwde die standvastige liefde tot Haar als een zeker teeken van voorbeschikking tot een zaligen dood. Ook wij mogen ons wel verblijden, dat er zulk eene lieflijke, zulk eene goedgehartige, zulk eene genadige en machtige Moeder Gods is. Wel kan Zij niets uitwerken door Hare eigene kracht, daar Zij slechts een schepsel is; maar dewijl de Almogende Haar aan zichzelf zoo aangenaam en beminnelijk heeft gemaakt, dat Hij Haar boven al Zijne andere schepselen liefheeft, daarom staat Hij Haar alles toe, wat Zij van Hem vraagt. Zij nu vraagt niets dan

wat Hem aangenaam is. Maar wat is Hem aangenamer dan de zaligheid der menschen? Ofschoon Zij de wellust is der drie Goddelijke Personen, heerscht Zij nochtans bijzonder over het Hart van den Godmensch, Haren Zoon. Bij Hem is Zij alvermogend om Hare moederlijke liefde tot Hem en Zijne kinderlijke liefde tot Haar. Niet zonder reden noemt Petrus Damianus Haar »de smeekende almacht,” *omnipotentia supplex*. Dat zij op die wijze alvermogend is moet ons niet meer verwonderen, dan dat zij waarlijk de Moeder Gods is. Door Hare alvermogende voorspraak maakt Zij, dat Hare bijzondere minnaars en Hare liefste gunstelingen tot het einde huns levens in de goddelijke vriendschap volharden; of, mochten zij ongelukkig, gelijk menschelijk is, in doodzonde vallen, dan bezorgt Zij hun eene krachtdadige genade van boetvaardigheid, waardoor zij opstaan, zalig sterven en ten laatste met onuitsprekelijke blijdschap ondervinden, dat zij uitverkoren kinderen zijn van God en van Zijne lieve Moeder. »O Maria, mijne allerliefste Moeder, Gij weet, dat ik U van mijne teederste jeugd af standvastig heb bemind, geëerd en gediend. O, dat ook mijn naam door U onder de rechtvaardigen, onder de eeuwige kinderen van God geschreven worde.” Zoo bad de H. Bonaventura. *Per te,*

o Maria, inter justos scribatur nomen meum.

5. Wij hebben nog een ander paradijs, dat onze eerste ouders niet hadden, »een paradijs, zegt de H. Bernardus, dat veel aangener en verkwikkender is dan het hunne was: ons paradijs is Christus.” *Paradisus noster Christus est.* Kan men genotrijker paradijs uitdenken! »In Hem, zoo leert de H. Paulus, woont de gansche Godheid lichamelijk” (Col. II. 9.). Alles is er dus onbegrijpelijk genotrijk. Hoewel de H. Maagd Maria een zeer zoet paradijs is, woont zij nochtans zoeter in Haren Zoon dan in zichzelf.” *Dulcius habitat in Filio quam in seipsa.* (Laur. Just.) Voor dit lustoord is geen cherubijn, geen vlammend zwaard geplaatst om den toegang te beletten. Van binnen is het vlammend, niet om te verschrikken, maar om tot binnentreden uit te noodigen; want het blaakt alleen van de vlammen der vriendenliefde tot de goeden en der barmhartige liefde tot de boozen. Altijd is het open, ook voor de boetvaardige zondaars. Men komt er in door vijf deuren, vijf wonden, die elk voor zich ook een vrijplaats zijn tegen de Goddelijke wraak. Voor de zondaars immers heeft Jezus gewond willen worden, en in Zijn verheerlijkt lichaam heeft Hij de vijf wonden opgehouden als schuilplaats voor de vrees-

achtige en beangstigde zielen. Deze wonden zijn ook als vijf monden, waarmee Hij hun toeroept: »Komt tot Mij allen, die belast en beladen zijt, en Ik zal u verkwikken.» Hij roept niet alleen de rechtvaardigen, die door inwendige bekoringen der kwade begeerlijkheid gekweld en benauwd worden, tot zich om hen te helpen, te troosten en te versterken; maar ook de zondaars; zij toch zijn de ongelukkigsten, zij zijn de meest bezwaarden. Hen roept Hij tot zich om hen te herstellen, *reficiam vos*; dat is, om opnieuw hen te heiligen en tot kinderen Gods te maken, om hun alle bovennatuurlijke genaden en verdiensten, waarvan zij door de zonde beroofd waren, terug te schenken. O met wat troost, vreugde en blijdschap zouden de harten van Adam en Eva overstelpt geweest zijn, indien God hen in het aardsche paradijs na den zondeval zoo genadig en zoethartig tot Zijn schoot geroepen had, om hen door boetvaardigheid wederom in Zijne vriendschap op te nemen met teruggave van alle genaden en verdiensten, die zij door hunne ongehoorzaamheid hadden verloren. *Paradisum habemus multo delectabiliorem, quam primi parentes habuerunt: paradisus noster Christus est.* (Bern.)

6. Onze Jezus is geheel zoet: zoet als ge-

boren uit den Vader, die de ongeschapene zoetheid is, zoet als geboren uit de allerzoetste Moeder. *Mel de Deo Patre, favus ex Virgine Maria.* (Bern.) Maar hoe zoet Hij ook is in alle opzichten, nergens smaakt men Zijne zoetheid verkwikkender dan in Zijn H. Hart. Ook dat Hart is een lustoord, het is de woonstede van alle heilige liefde. De drievuldige God de eeuwige liefde, Maria de Moeder der schoone liefde, alle engelen, alle zielen, die door goddelijke liefde ontstoken zijn, bewonen dat beminnende en beminnelijke Hart. Och mijn Jezus, maak, dat alle menschen het bewonen. »God is mijn getuige, schrijft de H. Paulus aan de christenen, hoe ik u allen verlang in het binnenste van Jezus Christus» (Phil. I. 8.). Het binnenste van Jezus is Zijn Hart. Hij verlangt, dat wij het bezitten; daartoe heeft Hij den weg doen banen, zegt de H. Augustinus. Longinus heeft Zijne H. Zijde met de punt van een lans geopend, en de H. Kerk noemt in een harer gezangen die lanspunt *wreed: lanceæ mucrone diro*. Maar volgens de bedoeling van den Zaligmaker was zij de sleutel, waarmee de toegang tot Zijn H. Hart, als tot het genotrijk paradijs der minnende zielen, geopend werd. Wij weten uit de H. Schrift, »dat in het aardse paradijs een bron uit de aarde ontsprong, die

de geheele oppervlakte der aarde besproeide" (Gen. II. 6.). Ook waren er rivierwateren. Maar daar was geen water, dat den dorst in alle eeuwigheid leschte. In het Hart van Jezus echter is eene bron van bloed en ook van water. »Wie daarvan drinkt, zal in der eeuwigheid geen dorst hebben. Dat water zal in hem worden eene bron van water springend ten eeuwigen leven" (Joan. IV. 13, 14.). Dat water nu bevat de gave van volharding voor allen, die het drinken gelijk het behoort. Wie onder de christenen, die niet geheel en al goddeloos is, zal Jezus niet bidden: »Heer, geef mij dit water." *Domine, da mihi hanc aquam.* (Joan. IV. 15.)

7. Het Goddelijk Hart van Jezus is ook de geboorteplaats der H. Kerk, Zijne Bruid. Een der oudste leeraars zegt, dat de slaap van Adam in het paradijs, gedurende welken Eva uit hem gevormd werd, moet worden beschouwd als een voorafbeelding van den slaap des Zaligmakers op het kruis. «Eva, zegt de H. Augustinus, is gevormd uit de zijde van den slapenden Adam; de Kerk uit de zijde van den stervenden Christus." Eva ontving het leven om de natuurlijke bruid van Adam en de moeder der levenden te zijn; de Kerk werd uit Christus geboren om Zijne geestelijke bruid en moeder der geloovigen te wezen.

Eva heeft aan Adam niet meer dan een zijner ribben gekost; de Kerk is Christus onvergelykelyk veel duurder te staan gekomen; want Hij heeft voor haar Zijn Bloed en Zijn leven gegeven. En, wat voor Adam onmogelyk was, Hij zelf heeft haar uit Zijn dierbaar Bloed in Zijn Hart ontvangen en met Zijn H. Geest begiftigd, geheiligd en bezielt. Voortdurend nog bezielt en bestiert Hij haar door denzelfden Geest, spijst haar met Zijn Lichaam, laaft haar met Zijn Bloed, laat haar Zijne genaden uitdeelen door zeven Sacramenten, als door zeven bronaders, waaruit heilzame wateren stroomen tot zuivering, tot heiligheid, sterkte en zaligheid van hare ledematen. Dat zijn »de bronnen des Zaligmakers,» waarvan Isaias spreekt (XII. 3.) en waartoe die profeet ons uitnoodigt: »Gij allen, die dorstig zijt, komt tot de wateren» (Is. LV. 1.); en waarheen ook de Zaligmaker ons roept: »Indien iemand dorst heeft, dat hij tot Mij kome en drinke» (Joan. VII. 37.). Verstaat gij het, christen, dat gij die wateren moet drinken met dorst, om door hunne kracht volgens het woord van Christus geen dorst meer te hebben in eeuwigheid? Zonder dorst gebruikt, lesschen zij niet. Daarom worden de dorstigen geroepen en uitgenoodigd om te drinken. Voor hen alleen zijn zij nuttig en heilzaam en verster-

kend om de heilige liefde tot den dood toe gelukkig te bewaren en ten laatste den driedigigen God in Zijne glorie te bereiken. »Bij Hem, zoo zingt David, is de bron des levens. Hij is het, die met den stroom Zijner geneugten Zijne eeuwige kinderen als dronken maakt en volkomen verzadigt'' (Ps. 35.). *Omnes sitientes venite ad aquas. Si quis sitit veniat ad Me et bibat.*

V.

Het verzuim der biecht eene oorzaak van onstandvastigheid.

1. De vlucht der zonde is zonder twijfel een der zekerste middelen om de goddelijke liefde te bewaren; en dewijl het heilig sacrament van boetvaardigheid niet alleen de bedrevene zonde vergeeft, maar ook de genade meedeelt om de zonde te vermijden, daarom wordt het door den H. Thomas genoemd »een waarborg der toekomstige glorie.” Zondaar, gij hebt zeer dikwijls gebiecht: verzekert uw geweten u thans, dat gij de eeuwige glorie zult verwerven? »Wie zal zich niet verwonderen over de goedertierenheid en zachtmoedigheid van God, die, zoo Hij versmaad wordt, den versmader wederom tot den kus van verzoening roept!” zegt de H. Bernardus. Maar wie, o zondaar, zal niet nog meer verbaasd staan over uwe schromelijke ondankbaarheid, kwaadwilligheid, boosaardigheid, waarmede gij voortgaat den goeden God grootelijks te vergrammen; God, die te voren zoo dikwijls u de zonde vergeven en u in genade en vrede wederom opgenomen heeft!

Gij beklagt u somtijds over den val van Adam; maar hoeveel meer zoudt gij klagen over zijn gedrag, indien hij, na zeer dikwijls gezondigd te hebben en even dikwijls in Gods vriendschap en in het paradijs hersteld te zijn geweest, toch was voortgegaan het goddelijk gebod te overtreden, en u door zijne laatste overtreding erfgenaam van zijne zonde had gemaakt! Voorwaar gij moogt u over uw eigen gedrag veel bitterder beklagen; want door uwe vrijwillige zonde hebt gij u zelven grooter kwaad berokkend dan Adam u door de zijne veroorzaakt heeft; en God uw Schep- per heeft onvergelykelijk veel grooter afkeer van u, wanneer gij met eene dadelijke doodzonde bezoedeld zijt, dan Hij van u had toen gij slechts met de erfzonde besmeurd waart. Ik laat u zelf te denken over, hoeveel gij thans Gods genade onwaardiger zijt en hoeveel grootere straf gij in alle eeuwigheid verdient. *Majus est peccatum actuale quam originale* (Thom.).

2. Het is niet noodig, dat ik u de afzich- telijkheid van uw kwaad levendig voor oogen stel. Gij hebt uw geweten. En dat is de ge- tuige en beoordeelaar van uw gedrag. Gij kunt doen alsof gij het niet hoort; maar het roept te luid tegen u om het in werkelijkheid niet te hooren. Het is eene uitvloeiing van

Gods onfeilbare wetenschap: gij kunt het niet bedriegen, noch met valsche redeneering of ijdele verontschuldigen bevredigen. Wat toch zult gij inbrengen om uwen verwerpelijken staat te verschoonen? Dat gij zwak zijt door de bedorvenheid der menschelijke natuur? Dat is waar; maar uw geweten overtuigt u uit uw geloof, dat God u middelen genoeg gegeven of aangeboden heeft, waardoor gij alle doodzonden kondet vermijden. Met welk voorwendsel zult gij u vervolgens verontschuldigen, dat gij tot nu toe een onboetvaardig zondaar en vijand van uw Schepper zijt, zonder den oprechten wil om u door eene goede biecht met Hem te verzoenen, en u te herstellen op den weg naar een zaligen dood en eene gelukkige eeuwigheid? Wee u, zoo gij komt te sterven in den staat, waarin gij nu zijt: uw eigen geweten zal u eeuwig folteren, zijn worm zal eeuwig aan uw hart knagen, en bitter zal het u verwijten, dat gij voor eeuwig verdoemd zijt door uw schuld. Het zal om uwe droefheid te vergrooten u voorhouden, dat gij u in uw sterflijk leven tot de biecht, die bron van heilzame wateren tegen de zonde, bijna nooit begeven hebt uit waren dorst. Gij gingt misschien wel biechten, maar niet met waren dorst naar de vriendschap van God. Want dorst naar iets hebben is

iets vurig begeeren. Zoo dorst de hoovaardige naar eer, roem en hooge waardigheden der wereld; omdat hij ze verlangt met drift. Zoo dorst de onzuivere naar vleeschelijk vermaak; omdat hij het zoekt met vurigheid. Zoo dorst de gierigaard naar geld en rijkdom; omdat hij er naar streeft met geweld. Maar met zulk een dorst kwaamt gij niet biechten.

3. De waarlijk godminnende christenen weten bij ondervinding wat dorstige hoop, wat dorstige liefde tot God is. Gij echter, zondaar, weet beter, wat dorst is naar het kwaad. Want daardoor komt het, dat gij zwaar en veel gezondigd hebt en nu nog in zonde blijft. Hadt gij uwe voorgaande biechten gesproken met zulk een grooten dorst naar de verbetering uws levens, naar de heiligheid en reinheid uwer ziel, naar de liefde en vriendschap Gods, naar de volharding in de genade, als gij sinds lang gehad hebt en nog hebt naar de verbodene lusten of naar de voldoening der ongeregelde liefde van uw eigen persoon, gij zoudt of in het geheel niet, of althans niet zoo gemakkelijk, noch zoo onbeschaamd, noch zoo dikwijls gezondigd hebben. Ik wil evenwel niet zeggen, dat onze lieve Zaligmaker het sacrament van boetvaardigheid of eenig ander heilig sacrament zoo krachtig heeft gemaakt, dat het den mensch, die het ontvangt gelijk

het betaamt, noodzakelijk in de rechtvaardigheid doet volharden. Want geen goddelijke genade, hoe groot en krachtig ook, ontnemt ons de vrijheid van onzen wil. Adams wil was in het paradijs door een voorrecht van God geheel gezond, goed, sterk, vrij van kwade neigingen; toch is hij in dien volmaakten wil niet volhardend gebleven. Waarom niet? »Omdat hij daarin niet standvastig heeft willen blijven; hij is, gelijk de H. Augustinus zegt, door eigen schuld in de bekende ellenden gevallen.» *Profecto ejus culpa est.* Uit onbegrijpelijke goedheid en liefde tot ons is de Zoon Gods uit eene allergoedertierenste en allerbarmhartigste Maagd mensch geworden, en als geneesheer gekomen om ons niet alleen van de zonde, die wij van Adam hebben geërfd, maar ook van onze eigene, persoonlijke zonden genadiglijk te genezen. Wordt gij van de uwe niet genezen, zondaar; sterft gij rampzalig in uwe zonden; het is uw eigen schuld. Gij doodt u zelve; gij beneemt u het eeuwig leven uit eigen vrijen wil; omdat gij de geneesmiddelen van uwen Heiland vrijwillig versmaadt, of niet gebruikt op de wijze en in de gesteltenis, die Hij u voorschrijft. *Quantum in medico est, sanare venit ægrotum. Ipse se interimit, qui præcepta medici observare non vult* (Aug.). Is dan onze barm-

hartige Zaligmaker niet almachtig? Kan Hij niet allen, die Hij wil, genezen en tot het einde des levens in volle gezondheid bewaren? Hij is zeker almachtig; »Hij geneest die Hij wil, en bewaart allen, die Hij wil, tot het einde toe in gezondheid; maar Hij wil noch u, noch iemand anders genezen of gezond houden, zoo gij zelf uwe genezing en het behoud uwer gezondheid niet oprecht wilt. Hij wil u niet genezen tegen uw vrijen wil.» *Sanabit te Christus; sed opus est, ut sanari velis. Sanat omnino ille quidem, sed non sanat invitum* (Aug.).

VI.

Het H. Sacrament des Altaars, een allerkrachtigst middel voor de volharding.

1. »Adam heeft in zijn oorspronkelijken staat van God de genade ontvangen, waardoor hij *kon* volharden; maar de gave van volharding, waardoor zeker tot het einde volhard wordt, is hem niet gegeven.” *Non accepit ut perseveraret* (S. Thom.). »Thans echter ontvangen velen door de genade van Jezus Christus de gave, waardoor zij niet alleen kunnen volharden, maar ook metterdaad volharden.” Lieve Jezus, och, had ik die gave! Lieve ziel, die zult gij verkrijgen, zoo gij haar oprecht begeert. »Mijn Vader geeft u waarachtig brood van den hemel” (Joan. VI, 32). Dit brood geeft de kracht om te volharden; want »wie van dit brood eet, zal leven in eeuwigheid (ib. 52). Ik ben het brood des levens (ib. 48), het brood, dat van den hemel afkomt, opdat, zoo iemand daarvan eet, hij niet sterve” (ib. 50). Lieve Zaligmaker, zijt Gij dat hemelsch brood; geef mij, bid ik U, geef mij dan U zelve; opdat ik volgens Uw woord niet sterve, maar leve in der eeuwigheid. *Domine, semper da*

nobis panem hunc (ib. 34). Ziel, »het brood, dat Ik geef, is Mijn vleesch (52). Mijn vleesch is waarlijk spijs, en Mijn bloed is waarlijk drank. Die Mijn vleesch eet en Mijne bloed drinkt, blijft in Mij en Ik in hem" (ib. 56). O hoe troostrijk moet het allen godvruchtigen zielen zijn zulke waarheden uit den mond zelf van Jezus Christus, het eeuwig Woord, de onfeilbare alwetendheid, de oneindige waarachtigheid te hooren! Kan men iets meer verlangen dan hier op aarde in Gods vriendschap standvastig te blijven en in alle eeuwigheid gelukkig te leven? *Si quis manducaverit ex hoc pane, vivet in æternum.*

2. De Zaligmaker heeft het H. Sacrament des Altaars niet ingesteld om het lichaam hier in het leven te houden. Zijn heilig Lichaam en Zijn dierbaar Bloed is het voedsel van de ziel alleen; niet tot bewaring van haar natuurlijk leven; want zij is geest en van nature onbederfelijk en onsterfelijk; maar tot behoud van haar bovennatuurlijk of goddelijk leven, dat zij in het heilig doopsel ontvangen, en, zoo zij het misschien later heeft verloren, door eene goede biecht terugverkregen heeft. De ziel, zegt de H. Augustinus, is het natuurlijk leven van het lichaam, en God is het zalig leven van de ziel. Door de scheiding van de ziel sterft het lichaam; de ziel sterft en verliest het goddelijk leven, zoo zij van

de vereeniging met God wordt beroofd; en gelijk de ziel met God vereenigd is door de heilige liefde, zoo wordt zij door de doodzonde van Hem afgerukt. *Vita animæ tuæ Deus; mors animæ amissio Dei.* Het H. Sacrament des Altaars nu vereenigt de ziel met God door den hechtsten liefdeband, vereenigt haar met Hem zoo volmaakt als in dit ballingsoord mogelijk is. Het verfrischt en versterkt haar goddelijk leven, en maakt haar onoverwinnelijk tegenover den dood, zoo zij het behoorlijk volgens de instelling en het inzicht van Jezus Christus ontvangt. »Het doopsel is, volgens de leer van den H. Thomas (P. III. Q. 73. a. 3), het beginsel van het bovennatuurlijk leven, en de andere vijf sacramenten bevorderen de volmaaktheid van dat leven en versterken tegen de zonde, elk overeenkomstig het bijzonder doel, waarvoor het is ingesteld. Maar het allerhoogwaardigste Sacrament is de voltrekking en het einde van alle andere sacramenten.” Want behalve dat het veel grooter genade en liefde in de christelijke harten instort, heeft het eene bijzondere kracht om de ziel voortdurend gezond, frisch, kloek en vroom te bewaren, haar steeds tot de overwinning over de zonde te voeren en haar zeker in de heiligheid des levens te doen volharden. »O christen, roept de H. Augustinus

uit, wat grooter geluk kunt gij op aarde verlangen dan de heiligheid des levens als in uwe hand, en de gezondheid uwer ziel in uw wil te hebben!" *Quid beatius, quam ut tamquam in manu vitam, sic et in voluntate habeas sanitatem.*

3. Laat ons om dit beter te begrijpen nog eens den blik slaan op Adam in zijn oorspronkelijken staat. Hoe volmaakt zijn lichaam toen ook was, het was toch niet een verheerlijkt lichaam. Om het leven te bewaren moest hij eten en drinken. Evenals wij nu, had hij toen spijs en drank noodig tot herstel der stoffen, die zijn lichaam dagelijks door de natuurlijke werking verloor. En ofschoon het gewone voedsel voldoende was om hem tot een hoogen ouderdom te brengen, hij zou nochtans alleen daardoor den dood niet ontkomen zijn. Want zijn lichaam zou natuurlijker wijze op hoogen ouderdom allengs al zwakker en zwakker geworden zijn en door verval van krachten zijn gestorven. Maar God had in het paradijs een boom doen groeien, den boom des levens, *lignum vitae*. De vrucht daarvan kon Adams lichaam niet alleen in het leven, maar ook voortdurend in volle gezondheid, frischheid en kracht behouden; zoodat hij, hoe oud hij ook werd, nooit den dood zou beproefd hebben, maar zonder sterven

de eeuwige en gelukzalige onsterfelijkheid zou ingegaan zijn. De zonde heeft hem van dien heilzamen boom beroofd. Maar wat God gedaan had in het paradijs tot behoud van het lichamelijk leven, dat heeft Hij in de Kerk gedaan voor het leven der ziel. Jezus Christus de Godmensch, haar Bruidegom, »heeft zichzelf geschonken als het zekerste heilmiddel tegen den dood der zielen (Aug.); Hij is het Brood des Levens; Hij geeft ons brood, dat van den hemel afkomt, opdat al wie daarvan eet, niet sterve.” *Ut si quis ex ipso manducaverit, non moriatur* (Joan.).

4. Onboetvaardige zondaar, vleit gij u misschien, dat het H. Sacrament des Altaars ook voor uwe ziel het brood des levens zal zijn, en haar zal bevrijden van het eeuwig verderf, van dien tweeden dood, gelijk de H. Joannes het noemt? Weet wel, dat het niet de spijs is der verworpelingen, maar der uitverkorenen; niet het voedsel van de kinderen des duivels, maar van de kinderen Gods. *Fruentum electorum; vere panis filiorum.* »Het is daardoor, zegt de H. Cyprianus, dat de kinderen van belofte in de vriendschap huns Vaders en in het goddelijk kinschap tot het einde volharden”; dat zij leven in gerustheid zonder vrees voor den tweeden dood, dien gij met groote schreden te gemoet loopt.

Gij hoort mij niet gaarne aan, als ik u spreek van eene spijs voor het leven der ziel. Een vleeschelijk mensch waardeert niet de zaken, die den geest aangaan. Sprak de Zaligmaker u van een brood, welks kracht het lichaam van den dood zou kunnen bevrijden en het altijd gezond, jeugdig, frisch en sterk behouden, dan zoudt gij daarnaar even gretig zijn als de Joden. Deze namen de uitdrukking van Christus, toen Hij hun sprak van het Brood des Levens, op in een vleeschelijken zin, en zeiden tot Hem: »Heer, geef ons altijd dat brood.» Gij zijt niet minder vleeschelijk dan zij; want gij mishaaft uw Schepper om uw vleesch te voldoen. Wat zoudt gij gaarne hier op aarde eeuwig leven om u in lichamelijke lusten eeuwig te vermaken. Maar of gij wilt of niet, sterven zult gij. Maar welk een dood! Zoo gij voortgaat met volgens uw oude gewoonte te leven, wat hebt gij dan anders te wachten dan een rampzaligen dood, gelijk aan dien van den rijken en onbarmhartigen mensch, dien de H. Lucas verhaalt, dat in de hel begraven is. De hel zal eveneens uw graf zijn. Daar zult ook gij tot Jezus Christus kunnen roepen en Hem bidden, dat Hij de pijn der vlammen met een druppel van Zijn dierbaar Bloed verzachte; want een enkele druppel u geschonken ware zeker genoeg om

de pijnen der hel niet alleen te verminderen, maar geheel te verdrijven. Doch de Zaligmaker zal u laten roepen en bidden. Zoo menigmaal heeft Hij u geroepen en uitgenoodigd om Zijn heilig Bloed te drinken; toen hebt gij Hem den rug gekeerd en Hem laten roepen en nooden; op den dag uwer verwerping zal Hij ook u den rug en niet Zijn aangezicht toonen. *Dorsum et non faciem ostendam eis in die perditionis eorum* (Jerem. XVIII, 17).

VII.

De veelvuldige Heilige Communie.

1. Christen, ik heb u de wondervolle kracht van het Goddelijk Lichaam en het dierbaar Bloed van Jezus Christus om het leven der ziel te onderhouden, uit Zijne eigene woorden aangetoond. Vraagt gij mij nu, hoe het komt, dat zoovelen de liefde en de vereeniging met God, waarin het bovennatuurlijk leven bestaat, hebben verloren na eerst het H. Sacrament des Altaars naar behooren en met vrucht ontvangen te hebben; dan zal ik u gaarne antwoorden. Maar zeg mij eerst eens, hoe het komt, dat Adam, die toch wel de vrucht van den boom des levens zal gegeten hebben, toch den dood des lichaams is gestorven. Gij zult zeggen, dat hij zich door eigen vrijen wil den dood berokkend heeft; omdat hij zichzelf door eene vrijwillige zonde van den boom des levens beroofd heeft. Welnu zoo antwoord ik u, dat elke christen, die na eene goede en heilige Communie niet standvastig is geweest in het goddelijk leven, door eigen schuld zijne ziel gedood heeft; omdat hij door vrijwillig te

zondigen de invloeiing heeft verijdeld der dadelijke genaden, die uit kracht en volgens eisch van dit H. Sacrament door den H. Geest tot volharding worden gegeven. Daar is echter een aanmerkelijk verschil tusschen Adam en den christen na het bedrijven der zonde. Want Adam heeft na zijn val den boom des levens niet meer kunnen gebruiken; God heeft hem den weg daartoe voor immer afgesneden. Maar de christen kan tot het brood des levens wederkeeren, hoe dikwijls hij ook gezondigd heeft. De weg tot dat versterkende brood is de biecht. Deze doet de doode ziel herleven en stelt haar in staat om, door de spijs en den drank van het eeuwig leven, opnieuw frisch en krachtig te worden en haar vernieuwd leven te behouden. Zoo goed en genadig is onze Godmensch Jezus Christus, dat Hij den mensch, die door de doodzonde Zijn Lichaam wederom heeft gekruisigd en Zijn Bloed vertreden, vol goedertierenheid weer uitnoodigt om Zijn Vleesch te eten, Zijn Bloed te drinken en het eeuwig zalig leven eindelijk te bekomen. Zaligmaker als Hij is, wenscht hij uit barmhartigheid, dat wij Zijne heilmiddelen gebruiken om zeker zalig te worden. Hij is het leven: *Ego sum vita*; Hij wil niet, dat wij den eeuwigigen dood smaken, maar dat wij eeuwig door Hem en in Hem leven. *Nolo mortem mori-*

entis, dicit Dominus Deus; revertimini et vivite. (Ezech. XVIII. 32.)

2. Wij weten niet, hoelang Adam, als hij niet gezondigd had, in het aardsche paradijs zou geleefd hebben, voordat God hem in den hemel had opgenomen. Maar daar is niets tegen de vooronderstelling, dat hij door Gods goedheid verscheidene jaren in dien lusthof zou gebleven zijn om zijn Schepper langen tijd van ganscher harte te beminnen, te aanbidden, te loven, te danken, te dienen en aldus meer verdiensten tot grootere glorie te vergaderen. *Perseverantia in bono proficiens.* In die vooronderstelling meent de Engelachtige Leeraar, dat hij zeer dikwijls van den boom des levens zou gegeten hebben. Want zijn lichaam was ook in den oorspronkelijken staat van nature bederfelijk. Hij kon het onbedorven houden door de heilzame vrucht van dien boom; maar die vrucht had niet zulk eene kracht, dat het genoeg was haar eene enkele maal te genieten om het bederf des vleesches voor langen tijd tegen te gaan. Met de andere spijzen had zij dit gemeen, dat zij van tijd tot tijd moest gebruikt worden, vooral bij het naderen van den ouderdom.

3. Het allerheiligste Sacrament des Altaars is voor de volharding van het geestelijk leven minstens even heilzaam als de bedoelde boom

voor de bewaring van het lichamelijk leven. Het is gelijk wij weten oneindig waardig en voortreffelijk. Nochtans het heeft den Zaligmaker behaagd de uitwerking zijner kracht te beperken, en te regelen naar de mate van de godsvrucht van den mensch, die het ontvangt. »Dit H. Sacrament, zegt de H. Thomas, wordt ons onder de gedaante van voedende spijs gegeven, om daardoor te kennen te geven, dat de kinderen Gods dikwijls tot de H. Communie moeten naderen; opdat hunne ziel standvastig tot het einde toe vurig blijve in de heilige liefde, en het goddelijke leven door langdurige verwaarloozing van het goddelijke voedsel niet verlieze.» De ondervinding leert, dat het lichaam door de kracht der natuurlijke hitte dagelijks iets verliest, en daarom dikwijls met spijs en drank moet gevoed worden tot herstel der verlorene stoffen. Zoo moet ook de ziel zich dikwijls met het heilig Lichaam en het dierbaar Bloed van haren Zaligmaker verkwikken, en zich in de vorige innigheid der liefde herstellen. »Want de hitte der begeerlijkheid, die door de vonk der zonde ontstoken wordt, maakt, dat ook onze geest dagelijks iets verliest door dagelijksche fouten.» Die groote leeraar erkent, dat de dagelijksche zonde de ziel noch van de heiligheid, noch van de deugd van liefde berooft; maar het hoogwaardig Sa-

crament, gelijk hij verder doet opmerken, vermeedert niet alleen de rechtvaardigende genade en de ingestorte liefde, maar het ontsteekt ook in het hart de devotie, de warmte der liefde, *fervor charitatis*, en neemt de dagelijksche zonde weg. »Deze zonden, zegt hij, strijden niet tegen de liefde, in zoover zij ingestort is of eene gesteltenis is der ziel; maar zij schaden de warmte der liefde, die in dit Sacrament wordt opgewekt, en doen hare vurigheid verminderen.» Hoe langer men vrijwillig uitstelt het Allerheiligste te ontvangen; des te meer neemt doorgaans het aantal dier zonden toe en derhalve doet men de ziel des te meer in de liefde verflauwen. Daardoor neemt het vertrouwen van in Gods vriendschap tot het einde toe te volharden op eene beklagenswaardige wijze steeds meer en meer af en verdwijnt bijna geheel om het gevaar, dat er bestaat, van ten laatste door te groote lauwheid of zwakheid onder groote kwellingen of bekoringen tot doodzonde te bezwijken. *Spiritualiter autem quotidie aliquid in nobis deperditur ex calore concupiscentiæ per peccata venialia, quæ diminuunt fervorem charitatis.* (S. Thomas.)

4. Wij zijn op deze wereld als pelgrims; wij hebben hier geen vaste woonplaats: wij haken naar eene betere, wij reizen naar het

hemelsch vaderland. De reis is lang en moeilijk, de weg gevaarlijk, zoowel om de menigte vijanden en belagers als om onze natuurlijke zwakheid. Het zou ons onmogelijk zijn de reis tot het einde toe gelukkig te volbrengen, als de goedertieren Zaligmaker ons niet wel bezorgd had. Welnu Hij heeft het allerheiligste Sacrament ingesteld; opdat het ons een voedsel zij, dat ons op de reis versterkt en verkwikt, en opdat het ons tevens diene tot wapening tegen onze vijanden. Zoo wij het op zijn tijd ontvangen, zijn wij onsterfelijk en onverwinnelijk. De H. Petrus vermaant ons, »dat de duivel, onze ervijand, rondloopt als een brieschende leeuw, zoekende wien hij zal verslinden.» (I Pet. V. 8.) Laat hem rondloopen zooveel hij wil, wij behoeven hem niet te vreezen: hij kan niemand verslinden tenzij dengene, die zelf verslonden wil worden. Wapent u tijdig met het H. Sacrament, raadt ons de H. Ephrem aan; »zoo gij het Lichaam van Jezus Christus eet, en Zijn Bloed drinkt, eet en drinkt gij vuur,» namelijk het vuur der heilige liefde. Want dit Lichaam en Bloed zijn vereenigd met het eeuwig Woord, wiens wezen liefde is en dat de Liefde voortbrengt. *Verbum spirans amorem.* (S. Thomas.) Door dit vuur worden wij sterk, moedig, vurig en verschrikkelijk voor den helschen leeuw. *Tomquam leones*

ignem spirantes, diabolo terribiles. (Chrysost.)

5. Wij hebben van den helschen geest niet zooveel te vreezen als van onze inwendige vijanden. De liefde tot de wereld, de liefde tot het vleesch en de lichamelijke lusten, de ongeregelde liefde, waardoor wij ons zelve te veel en onzen naaste te weinig beminnen, zijn de grootste en meest gewone oorzaken van onze zonden en van den dood der zielen. Maar het allerhoogwaardigste Sacrament des Altaars, »het Sacrament van liefde,» gelijk de H. Thomas en andere heilige leeraars het noemen, overwint alle verkeerde liefde. Gelijk de slang, waarin de roede van Aaron veranderd was, alle slangen verslond, die de Egyptische tovenaars door geheime en bedrieglijke kunsten te voorschijn riepen, zoo vernietigt dit Sacrament elke giftige en schadelijke liefde, of maakt haar zoo krachteloos, dat zij den vrijen wil van den mensch, die het op tijd ontvangt, niet vergiftigt, noch zijne ziel doodt. Het is het zekerste behoedmiddel tegen het venijn der booze neigingen. »Het verwekt in ons hart de allerheiligste liefde en de allerzuiverste neigingen en begeerten,» waardoor wij over de ongeregelde eigenliefde, over de liefde tot de wereld en het vleesch, en over alle kwade begeerlijkheden der bedorvene natuur volkomen

zegevieren. *Amores sacratissimos et concupiscentias immaculatissimas excitat.* (Guill. Paris.)

6. Vooreerst het ontsteekt in ons een steeds vuriger liefde tot den Godmensch Jezus Christus, tot Zijne godminnende Ziel, tot Zijn brandend Hart. O Jezus, riepen certijds de HH. Bernardus, Laurentius Justinianus, Thomas a Villanova en andere heiligen uit; o Jezus, waarom bemint Gij mij zoo zeer! Uwe liefde is mateloos, zij is waarlijk te groot. Deed mij het geloof U niet kennen als de eeuwige wijsheid en de oneindige gerechtigheid, ik zou meenen, dat het tegen alle reden in is een nietig schepsel gelijk ik zoo zeer te beminnen. Ware ik een Godmensch gelijk Gij zijt, Gij zoudt mij geen grooter liefde kunnen bewijzen dan Gij mij, die niets meer dan mensch ben, bewezen hebt, en nog voortdurend bewijst met mij Uw Goddelijk Lichaam tot spijs en Uw Goddelijk Bloed tot drank te geven! Uw goddelijke woord alleen doet mij U kennen en huldigen als zulk een minnaar; anders zou ik nooit hebben gedacht, nooit hebben kunnen denken, dat zulk een goedwillige, zulk een zoethartige, zulk een weldadige Jezus mogelijk was. *Quomodo me amas, o bone Jesu! Amor tuus vere nimius est, nescit habere modum.* (Bern.)

7. Hetzelfde Sacrament vergroot ook de liefde tot God den Vader, die Zijn eeuwigen

Zoon uit goedertierenheid en barmhartigheid tot ons gezonden heeft om mensch te worden, om voor ons te lijden en te sterven en ons te voeden met Zijn Vleesch en Bloed. Het vermeerdert eveneens de liefde tot den H. Geest, den Bruidegom van Jezus' Moeder, met Wiens medewerking Hij het brood des levens, ons voedsel, in en uit haar maagdelijk lichaam gevormd heeft. Het is in alle opzichten het geheim der liefde, *Sacramentum pietatis* (S. Thom.). Het verruimt het hart door de vermeerdereing van de kinderlijke liefde tot den drievuldigen God als onzen Vader, en van de broederlijke liefde der kinderen Gods, waardoor zij elkander liefhebben en samen in vrede en eendracht leven als wettige zonen der H. Drievuldigheid en ware medebroeders van den Godmensch. Daarom wordt het door den H. Augustinus genoemd »het geheim van vrede en eendracht.» *Mysterium pacis et unitatis.*

8. Wekt dit Sacrament in ons de broederlijke liefde op tot alle christenen, hoeveel te meer ontsteekt het onze harten van het vuur der kinderlijke liefde tot de allerheiligste Maagd Maria. Wie bestaat ons na de drie Goddelijke Personen nader dan de Moeder van God en onze Moeder? En tot welk schepsel zal onze lieve Zaligmaker, onze minnende Broeder, die ons door Zijn Lichaam en Bloed alle heilige liefde

instort, onze zielen liever en vuriger doen vlammen dan tot de allerreinste en allerwaardigste Maagd, uit wie Zijn Lichaam en Bloed maagdelijk is voortgekomen? Hij, die door de matelooze zoetheid harer maagdelijke moedermelk als dronken, zoo teeder en zoo sterk aan haar gehecht was, dat Hij zich, gelijk de H. Ambrosius schrijft, geen oogenblik zonder geweldigen tegenstrijd des harten van hare tegenwoordigheid kon afscheiden, zal Hij ook ons niet door het heilig Sacrament van liefde zoetelijk dronken maken en ons aan onze allerlieftste Moeder, die ook Zijne Moeder is, zoo teeder en vurig mogelijk doen hechten door steeds meer onze kinderlijke liefde te vergrooten, vooral wanneer wij op het oogenblik der H. Communie Hem om die vermeerdering der liefde vragen? En wie zal er niet gaarne om vragen, zoowel uit eerbied voor die voortreffelijke Maagd als uit liefde tot zichzelf; dewijl de groote en gestadige liefde tot haar een allerzekerst teeken is van uitverkiezing tot een gelukkigen dood en eene zalige eeuwigheid! Niemand weet beter dan de Zaligmaker zelf, welke de veiligste middelen zijn ter zaligheid. Welnu Hij geeft ons door dit H. Geheim genoegzaam te kennen, dat Hij in ons eene dankbare gedachtenis aan Zijne lieve Moeder en eene groote achting en

genegenheid tot haar vordert. Immers Hij had een Sacrament kunnen instellen, waarin Zijne heilige *Ziel* onder zichtbare gedaante onze levensspijs zou geweest zijn. Misschien schijnt het zelfs voegzamer, dat een geestelijk voedsel zijne kracht ontleene aan iets, wat geest is. Maar neen, het heeft Hem behaagd de sacramenteele kracht om onze ziel tot een zalig leven te voeden, niet in Zijne ziel te plaatsen, maar in Zijn heilig Lichaam, derhalve in iets, wat Hij van Zijne lieve Moeder had ontvangen. »Hij heeft het vleesch ontvangen uit het vleesch van Maria, zegt de H. Augustinus, en datzelfde vleesch van Maria heeft Hij ons ter zaligheid te eten gegeven.” *De carne Mariæ carnem accepit, et ipsam carnem Mariæ nobis manducandam ad salutem dedit.* Nu laat ik u zelf verder bedenken, christen, welke eene dankbaarheid en welk eene wederliefde gij geheel uw leven, maar bijzonder op het oogenblik der H. Communie, verschuldigd zijt aan de allerbeminnelijkste en allermildste Maagd, »die uit het binnenste van haar onbevlekt lichaam voor u de spijs der zaligheid heeft voortgebracht.” *De intemperatæ carnis suæ visceribus cibum nobis protulit animarum.*

VIII.

De veelvuldige H. Communie verzekert onze volharding.

1. Wij lezen nergens, dat God aan Adam en Eva heeft te kennen gegeven, wanneer en hoe dikwijls zij in eene week, in eene maand, in een jaar van den boom des levens moesten eten, om alle zwakheid en ook den dood des lichaams onfeilbaar zeker te voorkomen. Zeer waarschijnlijk heeft Hij aan hunne wijsheid en vrije keuze overgelaten, wanneer zij de vrucht des levens zouden gebruiken. Al hadden zij duizenden jaren in het aardsche paradijs moeten blijven, het natuurlijk verlangen om het lichaam altijd even frisch, even krachtig, even schoon te bewaren, had hen genoegzaam gedrongen om alle dagen van den boom des levens te eten of ten minste niet zoolang daarmee te wachten, dat het uitstel gevaarlijk werd. Hunne lichamen, door God zelf zonder medewerking van eenig schepsel gevormd, waren ongetwijfeld zeer schoon. En al staat de lichamelijke schoonheid oneindig ver achter bij de boven-

natuurlijke schoonheid der ziel, toch is zij, gelijk de H. Augustinus zegt, eene gave Gods. Dit doet mij meenen, dat, ofschoon Eva van eene te langdurige onthouding van de bedoelde vrucht niets anders te vreezen had dan rimpels op het voorhoofd, zij nochtans dikwijls genoeg er van zou gegeten hebben om de schoonheid van haar gelaat niet te vermindern. Ook twijfel ik er niet aan, of Adam zou dezelfde vrucht menigmaal gebruikt hebben ter voorkoming van rimpels, die hem aan zijne gemalin minder behaaglijk zouden gemaakt hebben. En die voorzorg was in hen volstrekt niet te laken. Maar hoeveel redelijker en passender is het dan, dat wij zeer dikwijls tot de H. Communie naderen om aan onzen lieven Zaligmaker en aan geheel de H. Drievuldigheid behaaglijker te worden. Want het Brood des Levens bewaart niet alleen de ziel krachtig, jeugdijg, ongerimpeld *sine ruga*; maar verhoogt ook altijd meer hare schoonheid en lieflijkheid naarmate men het menigvuldiger godvruchtig ontvangt. Zeer juist zegt de H. Thomas: »indien de mensch nooit zondigde, dan zou hij de biecht niet noodig hebben; maar het allerheiligste Sacrament des Altaars zou toch voor hem noodzakelijk zijn tot geestelijk voedsel»; opdat zijne ziel altijd sterk, ijverig en vurig zou

blijven om haren Schepper zoo volmaakt te beminnen en te dienen, als het een schepsel, dat Hij uit zuivere liefde tot Zijn kind heeft aangenomen, uit wederliefde en dankbaarheid betaamt. *Nisi homo peccaret actualiter, pœnitentia non indigeret; indigeret tamen Eucharistia, quæ est spirituale nutrimentum.*

2. Onder alle voorteekenen van een zaligen dood ken ik geen zekerder dan het vurig verlangen naar de H. Communie. Maar hoe dikwijls moet men noodzakelijk te Communie gaan om daardoor zeker tot het einde toe in de goddelijke liefde te volharden? Dat weet ik niet. Wie zal daarvoor een algemeen regel, die voor iederen geloovige geldt, aangeven? Gelijk de drievuldige God voor Adam en Eva niet den tijd bepaald heeft, waarop zij van den bekenden boom noodzakelijk moesten eten, wilden zij de frischheid van hun lichamelijk leven bewaren; zoo heeft de Zaligmaker niet uitdrukkelijk gezegd, hoe dikwijls wij ons met Zijn Goddelijk Lichaam en Bloed noodzakelijk moeten voeden om het geestelijk leven standvastig te behouden. Om de bedorvenheid hunner natuur hebben alle geloovigen heilmiddelen noodig tegen de zonde; maar dewijl niet allen even zwak zijn, niet allen even geneigd tot het kwaad, daarom kan men onmogelijk bepalen: dit of dat tijd-

stip is voor allen even noodzakelijk om hetzelfde heilmiddel te gebruiken. Iedere geloovige kent het best de kwalen en de gesteltenis zijner eigene ziel en kan dus, zoo hij verstandig is, beoordeelen, wanneer het tijd is, om zich door het H. Sacrament te verkwikken en te versterken. Is hij misschien niet tot zulk een oordeel in staat; dat hij dan zijn gewonen biechtvader, den geestelijken geneesheer van zijn geweten, daarover raadplege en doe, wat deze hem zegt of beveelt. Voorzeker de wijsste leeraars wenschen, geheel in den geest der Kerk, dat de christen zoo dikwijls nadert tot de H. Communie als het volgens zijn staat gevoeglijk geschieden kan. »Dat Sacrament, schrijft de H. Thomas, wordt ons gegeven onder de gedaante van eene spijs, die wij dagelijks eten, en was ook eertijds voorafgebeeld door het manna, dat alle dagen aan het volk van Israël werd toegedeeld.» Waarom ontvangt gij het dan niet alle dagen, als gij geen gegronde redenen hebt om het niet dagelijks te ontvangen? »Het is ons dagelijksch brood; wij vragen het dagelijks in het gebed des Heeren», zegt de H. Cyprianus; welnu eet het dan dagelijks. Het is hemelsch brood; het is het brood der kinderen Gods; het is het zoetste en tevens het heilzaamste brood; het baat u altijd, wan-

neer gij het eet, voor de volharding in de heilige liefde en voor meerdere bevestiging uwer zaligheid. »Eet het dan dagelijks, zegt de H. Augustinus, opdat het u dagelijks bate.» *Accipe quotidie ut tibi quotidie prosit.*

3. Deze uitspraken richtten de HH. Vaders niet tot alle christenen zonder onderscheid, maar alleen tot de godvruchtigste, die dagelijks of bijna dagelijks tijd en gelegenheid hebben om zich tot de nuttiging van het Brood des Levens goed voor te bereiden, en het met betamelijke zuiverheid des harten en behoorlijke liefde te ontvangen. In de eerste Kerk was het de gewoonte om dagelijks tot de H. Communie te naderen. Hieruit kan men wel afleiden, dat de eerste christenen zeer heilig leefden en niet belast waren met moeilijke ambten of vele bezigheden, die de dagelijksche Communie doorgaans verhinderen. Daaruit blijkt ook, dat zij de standvastigheid hunner liefde tot Christus op de zekerste wijze bevestigden. Maar daaruit volgt niet, dat wij thans de dagelijksche Communie noodig hebben om tot het einde toe in de vriendschap met God te volharden. Wie toch zal de groote menigte tellen van godvruchtige, voorbeeldige, uitverkorene christenen, die langen tijd tot den dood toe standvastig zijn geweest in de heiligheid, ofschoon zij, door overmaat van be-

zigheden en beslommeringen verhinderd, niet meer dan eens in de week, velen hunner niet meer dan eens in de maand, sommigen slechts op de hoogtijden en op de voornaamste feesten van de H. Moeder Gods, zich met het H. Sacrament des Altaars gevoed, versterkt en gewapend hebben? De geloovigen zijn onder paus Fabianus slechts verplicht geworden om op de drie hoogste feesten van het jaar te communiceeren, en ook die kerkelijke wet is onder Innocentius III ingetrokken: wij allen kennen het gebod der jaarlijksche Communie omtrent Paschen. Maar gelijk de eerste Kerk door hare gewoonte van dagelijks te communiceeren geenszins verklaarde, dat de dagelijksche Communie strikt noodig is om van den eenen dag op den anderen in de heiligheid te volharden; zoo verzekert dezelfde Kerk thans niet, dat het voor alle geloovigen genoeg is eens in het jaar het Brood des Levens te eten om van het eene jaar op het andere standvastig in de goddelijke liefde te blijven. Wel wil ik aannemen, dat de Kerk vele heiligen telt, die, werden zij in de onmogelijkheid gesteld dit heilzaam brood te nuttigen, zonder het genot van die spijs niet slechts een jaar, maar vele jaren lang, op het voorbeeld van den H. Paulus den Kluizenaar en anderen, in de vriendschap Gods standvastig zouden blijven.

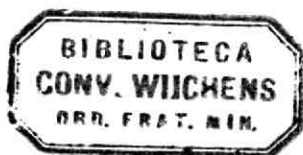
Maar ik geloof ook, dat zij dan de zuiverheid des harten en de vurige liefde tot Jezus Christus zouden trachten te behouden door de geestelijke Communie, die bestaat in een oprecht en vurig verlangen om het H. Lichaam en het H. Bloed des Zaligmakers te ontvangen tot inniger vereeniging van ons hart met het Zijne. Door zulk een verlangen kunnen wij, volgens de uitdrukking van den H. Thomas, in Christus veranderd worden en aan Hem worden vastgehecht. Dat is voorzeker een zeer troostrijk middel voor alle godvruchtige zielen, die om ziekte of andere beletselen de H. Communie niet zoo dikwijls kunnen genieten als de brandende liefde, waarvan zij voor Jezus Christus gloeien, hen doet wenschen. *Potest aliquis in Christum mutari et ei incorporari voto mentis, etiam sine hujus Sacramenti perceptione.* (S. Thom.)

4. Hoe volmakter gij u tot de H. Communie voorbereidt, des te meer sterkte geeft zij u om in de heiligmakende genade te volharden. Waarin de volmaaktste voorbereiding bestaat en hoe gij uw honger naar het Brood des Levens kunt vermeederen, wil ik hier niet verder ontwikkelen. Alleen wil ik u nog vermanen, dat gij het allerheiligste Sacrament altijd ontvangt met eene liefde zoo vurig, als u door de goddelijke genade maar mogelijk

is. Het is immers het geheim van liefde. Het is voor u uit matelooze liefde ingesteld. Het is het bewijs der grootste liefde, die de goedertieren God u kan toonen. De vurigheid der liefde is zijn uitwerksel, en het bevat het Lichaam en het Bloed der ongeschapene en der geschapene Liefde. Het bevat de Liefde zelve, die de allerbeminnelijkste Maagd Maria in haar maagdelijk lichaam met de menschelijke natuur bekleed heeft. Is er dan iets betamelijker dan dat wij de oneindige Liefde met alle mogelijke liefde ontvangen? O God geve, dat gij uwe eerstvolgende Communie met zeer vurige liefde begint en voltrekt; »want het Brood des Levens vergroot de liefde in evenredigheid met de liefde, waarmee men het eet. Eet gij het met groote liefde, dan wordt uw liefde door zijne kracht ook grootelijks vermeerderd; en hoe meermalen gij het met vermeerderde liefde eet, des te meer wordt gij in liefde ontstoken, en tevens altijd beter voorbereid om het op de volmaaktste wijze te eten.” Hieruit ziet gij duidelijk, dat gij aldus de volharding in de heilige liefde ook altijd vaster en vaster bevestigt, en tevens uwe hoop en uw vertrouwen verzekert van tusschen de armen van uwen bovenal beminden Jezus in vurige, brandende liefde tot Hem, tot Zijn eeuwigen Vader, tot den H. Geest en tot de lieve Moeder Gods, te

zullen sterven. *Hunc cibum plus manducat
qui plus amat; et plus amando rursus,
qui plus et plus manducat, et plus et plus
amat.* (Anselm.)

Ad Majorem Dei gloriam.

INHOUD.

Bladz.

I. Onzekerheid van de volharding in de genade	5
II. Oorzaak van de moeilijkheid der volharding	12
III. Troost in de onzekerheid	17
IV. Vertrouwen van te zullen volharden	27
V. Het verzuim der biecht eene oorzaak van onstandvastigheid	42
VI. Het H. Sacrament des Altaars, een allerkrachtigst middel voor de volharding	48
VII. De veelvuldige Heilige Communie	55
VIII. De veelvuldige H. Communie verzekert onze volharding	66

Bij de uitgevers dezes zijn mede verschenen en alom verkrijgbaar:

HET
GELOOF VAN DEN CHRISTEN.

Verhandeling voor ontwikkelde leeken.

Door A. VAN GESTEL, S. J.

Prijs: 56 cent.

Vroeg sterven of Lang leven. Door Carolus Van den Abeele, S. J. Naar het Oud-Vlaamsch opnieuw bewerkt door P. B. Bruin, S. J. Gebrocheerd f 0.20.

De Godvreezende Ziel en de Dage-lijksche Zonde. Door Carolus Van den Abeele, S. J. Naar het Oud-Vlaamsch opnieuw bewerkt door P. B. Bruin, S. J. Gebrocheerd f 0.15.

In den strijd tegen de bekoringen. Door Carolus Van den Abeele, S. J. Naar het Oud-Vlaamsch opnieuw bewerkt door P. B. Bruin, S. J. Gebrocheerd f 0.12

Regelen en Statuten van de Hoofd-Congregatie der H. Maagd te Rome en van de overige met haar vereenigde Congregatiën, door den Z. Eerw. Pater Marijnen, S. J., uit het Latijn vertaald. — Het zijn letterlijk de Regelen, die door den Algemeenen Overste der Sociëteit van Jesus in 1855 opnieuw herzien en goedgekeurd zijn.

Gebrocheerd f. 0,16.

Verzameling van Gezangen voor Congreganisten. Gebrocheerd f. 0,16.